

Duitsland

Samenvatting

Het Duitse herstel- en veerkrachtplan (*Recovery and Resilience Plan; RRP*) bestaat uit 40 maatregelen, die volgens de Commissie een gebalanceerde mix van investeringen en hervorming zijn, opgedeeld in 10 componenten. Van de beschikbare RRF-middelen zal 42% worden besteed aan maatregelen ten gunste van de klimaatdoelen en 52% aan maatregelen die de digitale transitie ondersteunen. Het plan voldoet volgens de Europese Commissie (de Commissie) aan het *do no significant harm*-vereiste. De grootste klimaatinvesteringen hebben onder andere betrekking op de ontwikkeling van een waterstofeconomie (1,5 miljard euro), investeringen in klimaatvriendelijke mobiliteit (5,3 miljard euro) en klimaatvriendelijke bouw en renovatie (2,5 miljard euro), met een focus op energie-efficiënte gebouwen. De digitale plannen hebben onder andere betrekking op de digitale transformatie van de publieke diensten (3 miljard euro), het moderniseren en digitaliseren van ziekenhuizen en de publieke gezondheidszorg (3,8 miljard euro) en het ontwikkelen van een online nationaal educatie platform (630 miljoen euro). Duitsland heeft grensoverschrijdende maatregelen opgenomen voor onder andere waterstof, micro-elektronica en communicatietechnologieën. De hervormingen in het plan moeten voornamelijk investeringsbelemmeringen wegwerken. Het Duitse plan omvat in totaal 25,6 miljard euro aan subsidies. Duitsland zal geen gebruik maken van het leningengedeelte van de RRF.

Aansluiting op landspecifieke aanbevelingen

De Commissie verwacht van het Duitse RRP dat het bijdraagt aan de effectieve aanpak van een aanzienlijk deel van de uitdagingen die zijn vastgesteld in de landspecifieke aanbevelingen (*Country Specific Recommendations, CSR's*) die Duitsland in 2019 en 2020 heeft ontvangen in het kader van het Europees Semester, met name op het gebied van het verhogen van de investeringen, het verminderen van administratieve lasten, onderwijs, arbeidsmarktparticipatie, belasting op arbeid en sociaal beleid.

Duitsland treft diverse maatregelen die de aanbeveling adresseren om een impuls te geven aan zowel publieke als private investeringen, met een focus op duurzaamheid, onderwijs, digitalisering, onderzoek en innovatie en betaalbare huisvesting. Deze aanbeveling richt zich op het verschuiven van de belasting op arbeid naar bronnen die bevorderlijker zijn voor inclusieve en duurzame groei, en op het versterken van de concurrentie in zakelijke diensten en gereguleerde beroepen. Door implementatie van het plan wordt verwacht dat de investeringsbelemmeringen significant zullen afnemen, om het Duitse aandeel publieke investeringen te vergroten¹. Dit wordt voornamelijk gedaan door het opzetten van een werkgroep met vertegenwoordigers van zowel de federale overheid als de deelstaten, die voorstellen zal ontwikkelen om de efficiëntie van de overheidsdiensten te verbeteren. Daarnaast wordt een adviesbureau (*Partnerschaft Deutschland*) uitgebreid om investeringsprogramma's beter te integreren met publieke entiteiten. Dit is noodzakelijk omdat veel investeringen moeten worden gerealiseerd door de deelstaten. Investeringen zullen voornamelijk plaatsvinden in o.a. (onderzoek naar) de decarbonisatie van de industrie, waterstof, de energietransitie en klimaatbescherming en de digitalisering van de economie. Ook zal Duitsland fondsen beschikbaar stellen voor de duurzame renovatie van woningen die de woonlasten moeten helpen verlagen, en worden er programma's opgesteld voor onderwijs- en trainingsnetwerken.

Een andere aanbeveling van Duitsland heeft betrekking op het verminderen van de factoren die werknemers ontmoedigen om meer uren te werken, het waarborgen van de houdbaarheid van het pensioenstelsel, het versterken van de voorwaarden voor hogere loongroei, en het verbeteren van de onderwijsresultaten en vaardigheden van kwetsbare groepen. Duitsland neemt verschillende maatregelen om dit te adresseren, waaronder het creëren van 90.000 extra kinderopvangplekken en de "sociale garantie 2021". Het doel van laatstgenoemde maatregel is te voorkomen dat de financiële gevolgen van COVID-19 leiden tot een aanzienlijke verhoging van de sociale zekerheidsbijdragen, waardoor het nettoloon zou worden aangetast en de arbeidskosten zouden stijgen. Daarnaast komt er een digitaal pensioenportaal dat burgers moet ondersteunen bij het

---

¹ Het aandeel bbb wat wordt gebruikt voor bruto publieke investeringen in Duitsland lag de afgelopen jaren onder het eurozone gemiddelde.

plannen van hun oudedagsvoorziening. Voor het midden- en kleinbedrijf worden subsidies beschikbaar gesteld om extra stageplekken voor jongeren te creëren. Daarnaast wordt ingezet op de digitalisering van het onderwijs en komt er geld beschikbaar voor extra cursussen voor scholieren en studenten die door Covid-19 onderwijsachterstanden hebben opgelopen.

De Commissie is van oordeel dat het plan in voldoende mate een significant deel van de uitdagingen uit de landspecifieke aanbevelingen van 2019 en 2020 adresseert. Door de implementatie van het plan verwacht de Commissie dat investeringsbelemmeringen zullen afnemen, waardoor investeringen kunnen toenemen en het groeivermogen kan worden versterkt. De Commissie merkt daarbij op dat er voor enkele landspecifieke aanbevelingen nog extra inspanningen nodig zijn de komende jaren. Volgens de Commissie geldt dit voornamelijk voor aanbevelingen op het gebied van de belasting op arbeid en de belastingwig, de negatieve arbeidsprikkel voor tweeverdieners, de concurrentie in de zakelijke dienstverlening en gereguleerde beroepen, en de houdbaarheid van het pensioenstelsel. Het kabinet kan zich vinden in het oordeel van de Commissie.

Mijlpalen en doelen

Het voorgestelde uitvoeringsbesluit omvat 129 mijlpalen en doelen voor de hervormingen en investeringen. De mijlpalen en doelen vormen volgens de Commissie een geschikt systeem voor het monitoren van de implementatie van het plan. Ze zijn volgens de Commissie duidelijk en realistisch en de gebruikte indicatoren zijn relevant, acceptabel en robuust. Het kabinet kan zich vinden in het oordeel van de Commissie.

Controlesystemen

De verificatiemechanismen, methode voor gegevensverzameling en de verdeling van verantwoordelijkheden lijken volgens de Commissie voldoende solide om de verzoeken om uitbetaling na voltooiing van de mijlpalen en doelstellingen op adequate wijze te rechtvaardigen. Het interne controlesysteem beschreven in het Duitse RRP leunt sterk op bestaande nationale processen en structuren voor accountantscontrole, resulterend in adequate bevoegdheid en administratieve capaciteit. De Duitse wetten en regelgeving zijn voldoende efficiënt om fraude, corruptie en belangenverstremming te voorkomen, op te sporen en te corrigeren. Hetzelfde geldt voor het voorkomen van dubbele financiering uit andere EU-fondsen.

Eindoordeel kabinet

Op basis van bovenstaande kan het kabinet zich vinden in de positieve beoordeling van het Duitse herstelplan door de Europese Commissie. Het kabinet kan zich ook vinden in de mijlpalen en doelen en bijbehorende bedragen die in de uitvoeringshandeling zijn geformuleerd. Het kabinet is daarom voornemens in te stemmen met het voorgestelde uitvoeringsbesluit van de Raad.